

Haagse Vogelbescherming

De Wulp

52e jaargang nr. 4 - november 2021

De Wulp

52e jaargang, nr. 4, november 2021

COLOFON

De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming die gratis wordt toegezonden aan de leden.

HVB digitaal

www.haagsevogels.nl

www.vogelopvangdewulp.nl

www.facebook.com/HaagseVogels/

www.facebook.com/vogelopvangdewulp/

Fotografie

Floris de Boer, Frederik Hoogerhoud, Adri de Groot, Tom Loorij, Cora van Nieuwkerk, Boudewijn Schreiner, Vincent van der Spek, Peter Ubachs, Vogelopvang De Wulp, Caroline Walta, Foeke Zeilstra e.a.

Kopij

Inleveren artikelen voor De Wulp zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op 15 januari 2022.

Redactie

Foeke Zeilstra

Loes Loorij (corrector)

E-mail: dewulp@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Foto's

Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst. De namen van de fotografen worden in het colofon vermeld.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij Den Haag

Oplage: 1100 exemplaren

De Wulp wordt gedrukt op chloor- en zuurvrij papier dat tevens FSC-gecertificeerd is.

Foto voorpagina: *groene specht*

gefotografeerd door Boudewijn Schreiner

- 3 Van de voorzitter
- 4 Mogen wij uw mailadres?
Hans Elders
- 5 De -Vlaamse- gaai:
bosbouwer en entertainer
Wim Kooij
- 9 Interview met Louky Doude van Troostwijk,
oud-voorzitter HVB
Wim Kooij
- 11 Het Litoraal - 19 september 2021
Frederik Hoogerhoud
- 12 Dag(deel)excursies CEL
- 14 Uitnodiging Nieuwjaarsreceptie
9 januari 2022
- 15 Onze vogelrustgebieden
Foeke Zeilstra
- 16 Vogels van de Nederlandse Rode Lijst:
de wielewaal
Tom Loorij
- 18 Gorzen
Floris de Boer
- 20 Veldwaarnemingen - Keuzestress
Wim Kooij
- 24 Hongerige pubers krijgen tweede kans in
vogelopvang De Wulp
Sharon Lexmond
- 26 Berichten van het front ...
Foeke Zeilstra
- 27 Verenigingswinkel en contactgegevens

Welkom nieuwe leden!

E.S. Baak, Den Haag
H. Götzen, Den Haag
S. Mangroelal, Den Haag
J.S. Jochems, Den Haag
E.M. Jahn, Den Haag
E. Drijver, Den Haag
E.E.M.E. Drijver, Den Haag
E.G. Drijver, Den Haag
B.J.M. Bussink, Den Haag

Dankzij de inzet van vele vrijwilligers – waarvoor grote dank – heeft de HVB voor de 34-ste maal het inventarisatierapport uitgebracht. De titel luidt *Inventarisatierapport 2020* met als subtitel *Vogels in en om Den Haag*.

Dit boekwerk – tweeënzeventig bladzijden vol belangrijke informatie over de vogels in de groengebieden in onze stad en regio – is in te zien op of te downloaden van onze website www.haagsevogels.nl. U vindt het onder het kopje Inventarisatie. Er is dit jaar extra aandacht besteed aan de lay-out: in de eerste plaats is het boekwerk voorzien van vele tientallen kleurenschetsen van vogels en op een geactualiseerde kaart is de ligging van onze vogelrustgebieden duidelijker zichtbaar gemaakt. In het deel dat gaat over het MUS-project – het tellen van de meest voorkomende vogels per postcodegebied – vallen de bijzonder fraaie vogelpostzegels op. De waarde van het rapport ligt in het feit dat jaar in, jaar uit de vogelstand in de verschillende groengebieden in onze stad en randgemeenten wordt geïnventariseerd. Dat gebeurt door een heel aantal deskundige HVB-vrijwilligers, maar ook hebben wij telgegevens van vogelwerkgroepen in onze regio mogen ontvangen. Dat betekende een verrijking van het rapport.

Het doel van dit soort rapporten is uiteraard het zichtbaar maken van trends om op basis daarvan bestuurders en beleidsmakers van betrouwbare informatie te voorzien. Informatie die wij aanreiken om te stimuleren dat zij beslissingen nemen die onze vogels ten goede komen. Wij hebben dit najaar deze publicatie ook doen toekomen aan de burgemeester en wethouders van alle zeven gemeenten binnen het werkgebied van de Haagse

Vogelbescherming. Maar niet alleen zij, ook ambtenaren met groen en milieu als werkgebied, ontvingen een exemplaar. Uiteraard is het Inventarisatierapport 2020 ook verzonden aan aantal ‘groene’ verenigingen en stichtingen zoals de AVN, IVN, enz. Het zijn organisaties die – ieder vanuit hun eigen invalshoek – opkomen voor natuur en milieu. Het is het streven van de HVB om ‘waar mogelijk, zinvol en nuttig’ nauw samen te werken met gelijkgerichte organisaties. Informatie uitwisseling is daarvoor van belang.

Wat betreft een ander jaarlijks gebeuren – de nieuwjaarsreceptie – hebben we kunnen besluiten dat die in januari 2022 weer zal plaatsvinden. Elders in deze Wulp vindt u de uitnodiging voor deze aardige traditie. Bij de entree zullen we onze leden en gasten een coronatoegangsbewijs moeten vragen. De Stal is een horecagelegenheden en we volgen uiteraard de regels van de overheid. Ik hoop dat u daarvoor – bij het schrijven van dit voorwoord liep het aantal besmettingen flink op – begrip heeft.

Ook vindt u in deze Wulp een door de CEL gemaakt excursieprogramma. Stapje voor stapje gaan we als HVB weer richting het ‘oude normaal’. Bij deze editie van ons verenigingsblad ontvangt u ook onze nestkastenfolder met informatie over hoe u de verschillende varianten kunt bestellen. We hebben veel positieve reacties gekregen over de kwaliteit van de kasten;

men vindt ze o.a. mooier en steviger dan die elders verkrijgbaar zijn. We zijn blij dat het vele werk dat door onze vrijwilligers wordt verricht, wordt gewaardeerd. Volgend jaar ontvang u bij de Wulp een vogelryke boekenlegger. Als u nu al wilt weten hoe die eruit ziet, kijk dan op www.haagsevogels.nl onder *bulletin voor leden*. Er staat overigens heel veel meer wetenswaardige vogelinformatie op onze site ...

U ziet, het werk gaat door! En dat is dankzij de inzet van vrijwilligers, maar ook door de steun van onze trouwe leden en donateurs. Met uw lidmaatschap en vrijgevigheid steunt u het werk van de Haagse Vogelbescherming. Namens het HVB-bestuur wil ik u daar hartelijk voor danken!

Hans Elders
voorzitter

Mogen we uw mailadres?

Maakt u zich geen zorgen, u ontvangt niet om de haverklap onzinmailtjes en uw gegevens worden nooit zomaar gedeeld met derden. De HVB volgt de EU-privacywetgeving zoals die is vastgelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Wat doet de HVB met uw mailadres? Soms zijn er berichten die niet kunnen wachten op het verschijnen van De Wulp. Denk aan het afgelasten van een lezing of excursie, een bijzondere actie, een reminder voor de nieuwjaarsreceptie of ledenvergadering, een bijzondere vogelgebeurtenis enz. Wij koppelen uw mailadres aan uw gegevens in het ledenbestand.

Bij het toesturen van uw adres aan info@haagsevogels.nl kunt u zich ook abonneren op de Ganzenveer, een onregelmatig verschijnende digitale nieuwsbrief voor actieve leden, vrijwilligers en voor leden die in actuele ontwikkelingen binnen de HVB zijn geïnteresseerd. De Ganzenveer wordt u gratis toegestuurd als u zich daar voor aanmeldt.

Help mee ons ledenbestand te actualiseren en stuur een berichtje naar info@haagsevogels.nl Wilt u ook de Ganzenveer ontvangen, geef dat dan even aan.

Via info@haagsevogels.nl bereikt u ook het bestuur. Als u vragen heeft over de HVB of de voortgang op projecten, aarzel niet een mailtje te sturen.

Hans Elders

De -Vlaamse- gaai: bosbouwer en entertainer

De wetenschappelijke naam van de gaai, *Garrulus glandarius* betekent ‘voortdurend krassende zoeker naar eikels’. Kenmerkend is de luide, hese schreeuw die in bossen en boomrijke buurten geregeld is te horen.

WIM KOOIJ

Zowel het krassen als het eikels zoeken is iets dat vooral het gedrag in het najaar karakteriseert. Tijdens het broedseizoen zijn gaaien juist opvallend stil, in tegenstelling tot de meeste vogels die juist in het voorjaar vocaal veel actiever zijn. Het is voor mij de aanleiding om juist in dit jaargetijde eens extra stil te staan bij deze opvallende verschijning.

Transformatie

Wat voor de merel geldt is ook van toepassing op de gaai: ooit was het een nogal schuwe uitgesproken bosvogel, maar tegenwoordig is de soort volop in het stedelijk gebied te vinden. Daar hebben ze zich

opvallend makkelijk aangepast en spelen soepel in op nieuwe ontwikkelingen. Neem het fenomeen ‘het groene dak’ waarin de gaai kansen ziet. Onze achterburen hadden dit voorjaar het dak van hun schuur omgetoverd in een dak vol beplanting. De verse vegetatie werd echter weldra nauwgezet door een gaaienpaar ontleed. Het verse materiaal werd benut voor een al evenzeer vers nest ... In ons oude stadscentrum is de soort vrij schaars, al broedde er afgelopen jaar wel een paartje in de bomenrij langs de Lange Vijverberg en een jaar eerder op het Voorhout. Maar in groene buitenwijken zijn ze redelijk algemeen. In de winter zijn er bovendien meer gaaien in het land.

Zwervende exemplaren uit Centraal- en Midden-Europa weten dan ons land te vinden, soms zelfs in aantallen die de kwalificatie invasie rechtvaardigen. Dat doet zich ongeveer elke tien jaar een keer voor, de laatste keer was in 2019. Eerder werden in de herfst van 1983, 1996 en 2004 en 2011 veel meer gaaien gezien dan in een 'normale' winter. Naar schatting trekken er in zo'n invasiejaar 100.000 gaaien extra richting ons land. In zo'n periode is meer dan 1 op de 3 gaaien 'van elders'.

Veer bij 'kennis der natuur'

Met mijn al vaker in deze rubriek aangehaalde lagere school vogelclubje 'de grutto' van vier klasgenoten hadden we in de 4^e klas – nu groep 6 – de juffrouw weten te verleiden om een verenwedstrijd te houden in de klas. In die tijd stond het vak 'kennis der natuur' weliswaar op het rooster, maar tot teleurstelling van de gruttoleden ging dit om onduidelijke redenen vaak niet door. Aan het door ons aangedragen voorstel werkte de juf gelukkig enthousiast mee, er werd een spelelement aan toegevoegd. Het ging om wie de mooiste veer vond en omdat mooi natuurlijk subjectief is – dat woord kende ik toen nog niet – werd erover gestemd. Nu waren wij met zo'n hobby (by the way, ik maakte ook nog deel uit van postzegelclub 'de bond') bepaald niet gelijk de popiejopies op het

schoolplein, maar toch deed het grootste deel van de klas mee. Meerdere duiven-, mussen-, mezen- en kraaienveren werden gevonden en meegenomen naar school. In de stemming ging het uiteindelijk tussen iemand die de trotse bezitter was geworden van een prachtige veer van een fazant en een blauw veertje dat één van de grutto-leden in het bos had gevonden. Die laatste was natuurlijk van de – toen nog: 'Vlaamse' gaai. Wat ik me niet meer herinner is hoe de stemming nu uiteindelijk afliep ...

Wat was er nou zo Vlaams aan?

De voor velen nog steeds 'Vlaamse' gaai is ruim 20 jaar geleden gedenationaliseerd en gaat tegenwoordig als 'gaai' door het leven. Over het waarom van het voorvoegsel 'Vlaamse' zijn de meningen verdeeld. Dat het zou gaan omdat ze ooit vooral in Vlaanderen voorkwamen is onwaarschijnlijk, want dat is juist niet het geval. Tenslotte is de door de gaai zo geapprecieerde eik in de zuidelijke helft van België altijd veel algemener geweest. Toch ziet Klaas J. Eigenhuis, auteur van het 'Verklarend en etymologisch woordenboek van de Nederlandse vogelnamen', wel een aanleiding voor de naam met daarin een verwijzing naar onze zuiderburen. Het fraaie verenkleed deed wellicht denken aan de kledij van de gegoede burgerij uit het tot eind 16^e eeuw zoveel rijke Vlaanderen. Een beetje zoals bij de Vlaamse viesel, een zeldzame historische naam voor de Pestvogel, waarbij 'Vlaams' een verwijzing zou zijn naar het 'deftige' verenkleed van de soort. Meer voor de hand ligt, zo denkt ook Eigenhuis, dat het komt van 'flam-mant', wat een verwijzing is naar de mooie warme, vlammeende kleur. Maar ook die theorie blijft betwist.

Bosontwikkeling

De gaai is vooral enthousiast te maken met de aanwezigheid van eiken, dat lijkt haast een absolute randvoorwaarde. Eikels zijn veruit zijn favoriete voedsel. De gaai heeft ertoe bijgedragen dat prachtige eikenbossen al eeuwenlang in staat zijn om zich door te ontwikkelen. Dat kan snel gaan. De volgende cijfers zijn illustratief: een gaai kan maar liefst zes eikels in een keer vervoeren! Dat doet hij heel behendig door ze achter de wangen te verbergen. Gedurende een seizoen kan een ijverig exemplaar er bijna 5.000 verstoppen 'voor later'. Ga uit van zo'n 200.000 gaaien die daarmee in het najaar bezig zijn. Dan zou je dus in Nederland bijna op een miljard weggestopte eikels uitkomen! Geen wonder dat die door de gaaien niet allemaal worden teruggevonden. Een frappant groot deel wordt overigens wel geconsumeerd, let later in de winter maar eens op gravende gaaien. Maar de komst van vele nieuwe jonge eikenboompjes is gegarandeerd. Gaaien zijn echte omnivoren en eten dan ook zo ongeveer alles, zowel dierlijk als plantaardig. Met het verorberen van knaagdieren, zoals muizen, kunnen ze bij de gemiddelde medemens op brede instemming rekenen en dat geldt ook voor

het verorberen van schadelijke insecten. Het roven van eieren maakt ze echter weer minder populair. En dat ze ook nog wel eens een klein vogeltje uit het nest trekken wekt ronduit afgrijzen. De voedselketen is echter zo opgezet dat ook veel jonge gaaien een soortgelijk lot treft.

Is een gevaar maar kent ook gevaren

Met het groeiende aantal roofvogels in onze omgeving de laatste jaren loert er voor gaaien een ander gevaar dat de stand onder druk zet. Zo weet een havik die een exemplaar in het vizier krijgt wel raad met de situatie. Na een achtervolging kan er met één welgerichte klauw of beet een einde komen aan het leven van de ongeluksvogel. En ... steeds vaker is het ook de slechtvalk die toeslaat.

Een merkwaardige gewoonte van de gaai is het zogenaamde 'mieren'. Over het nest van rode bosmieren worden de vleugels gespreid. Erg pijnlijk zou je zeggen, maar er is een reden voor. Via alle beten krijgt de gaai mierenzuur binnen. En dat helpt tegen veerluizen. Die luis kan niet tegen het zuur en sterft.

Goede imitators

Door zijn bijzondere gedrag kan de gaai op de nodige bijnamen rekenen. Bijvoorbeeld schreeuwekster, bonte merel, hannebroek of meerkol. Gaaien zijn in zekere zin ook papegaaien want het zijn bedreven imitators. Geluiden uit de directe omgeving weten ze soms bedrieglijk zuiver na te bootsen. Vooral ook dieren dichtbij huis, wat best vermakelijk kan zijn. Eigenlijk zijn het soms heuse entertainers. Ze kукelen als een haan, kakelen als een kip en – met een beetje fantasie – kunnen ze blaffen als een hond en miauwen als een ... buizerd!

Schenken of nalaten aan de Haagse Vogelbescherming

De Haagse Vogelbescherming ontvangt op generlei wijze subsidie voor haar werk en is dus afhankelijk van de contributies en giften van haar leden.

Als u van mening bent dat ons werk voor de opvang van vogels waardevol is, dan vragen wij u ons financieel te ondersteunen. U kunt dat doen door een (periodieke) schenking of door de Haagse Vogelbescherming in uw testament op te nemen.

De HVB is een non-profit organisatie met ANBI-status. Dat wil zeggen dat giften en legaten doorgaans aftrekbaar zijn voor de belasting.

Uitgebreide informatie over schenkingen vindt u op onze website: www.haagsevogels.nl onder het kopje *Schenken bij Vereniging*.

U kunt voor meer informatie contact opnemen met onze penningmeester, de heer Rob de Jong (telefoon 070 - 352 2940); hij helpt u graag verder.

'Heidehuisje' huren in Drenthe

3 huisjes met een eigen kijkhut in het Reestdal. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.

Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's. www.heidehuisje.nl 06-81525089

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierenleven in uw tuin.

De Bomenkapper:

- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06 - 13752132
070 - 7852161

www.bomenkapper.nl

info@bomenkapper.nl

Waar zijn ze gebleven ...?

Louky Doude van Troostwijk bluste veel brandjes, maar bewaarde altijd haar rust ...

De serie 'Waar zijn ze gebleven?' brengt ons na een bezoek aan Hank Hoogwout – zie de vorige Wulp – dit keer bij de enige andere vrouwelijke voorzitter die onze vereniging heeft gekend: Louky Doude van Troostwijk. Louky was voorzitter tussen 1987 en 1991. Wim Kooij zocht haar op. Hans Elders, onze huidige voorzitter, vergezelde hem.

We bellen aan. Het duurt even tot de deur openzwaait maar dan worden we enthousiast begroet. 'Welkom heren, ik ben niet zo snel meer – excuus daarvoor – maar word weldra ook 90. Mijn geheugen werkt trouwens ook niet meer zo snel.' Dat laatste blijkt erg mee te vallen, zo merken we nadat we in haar gezellige beneden-apartement een kop koffie voorgeschoteld krijgen.

Louky wil wel eerst van de huidige voorzitter horen hoe het nu gaat met de vereniging en ook hoe hij het voorzitterschap ervaart. Hans was blij met die

vraag en gaat er gretig en enthousiast op in. Vervolgens belicht Louky haar passie voor de natuur, die ze al sinds haar prille jeugd heeft. Meegekregen van haar ouders bij Bilthoven, waar ze opgroeide. Een groene omgeving die uitnodigde om op verkenning te gaan. Louky werd bij de oprichting van het Wereldnatuurfonds in 1961 meteen actief lid en leidde in die eerste jaren vele jeugdkampen, onder andere in Engeland. Haar arbeidzame leven bracht haar vervolgens naar Den Haag waar ze 20 jaar lang directrice was van verzorgingsflat Arendsdorp.

Hoe kwam de Haagse Vogelbescherming in jouw leven?’

‘Als jonge knullen kwamen Wim Kooij en Hak van Nispen met enige regelmaat naar de grote besloten tuin achter de flat om vogels te tellen. Daarvoor kregen ze toestemming van onze vaste tuinman Hans Louw, die zelf ook actief met vogels bezig was en er allerlei soorten nestkasten had opgehangen. Maar de bewoners vertrouwden het soms niet helemaal. Ik ben nog weleens door meerdere bewoners tegelijkertijd gebeld. Die jongens zijn er weer! Dat kan toch niet zomaar!’.

‘Een keer was ook Ed Hoogerhoud erbij; we hadden elkaar al eens eerder ontmoet en hij wilde graag even met me praten. Het was 1981. Ze zochten bij de CEL nog iemand met affiniteit met zowel activiteiten als bestuurlijke zaken. De vraag was of ik daar belangstelling voor had. Ik weet eigenlijk niet eens of ik toen al lid was, maar heb gelijk ja gezegd. Daarna kwam ik in het bestuur en werd al snel gevraagd of ik voorzitter wilde worden. Erik Wanders stapte immers tussentijds op om directeur van de Vogelbescherming in Zeist te worden.’

Hoe ervoer je de vergaderingen?’

Na deze vraag blijft het even stil, maar dan: ‘de meesten hadden veel meer vogelkennis dan ik ... en pfff ... die vergaderingen duurden soms wel heel erg lang. Secretaris Tom Loorij hechtte eraan secuur aandacht te besteden aan alle actiepunten uit het verslag van de vorige vergadering en aan de ingezonden brieven. Dat waren er trouwens best veel in die tijd. E-mail was er nog niet, recent binnengekomen brieven werden soms integraal voorgelezen en dat leidde dan weer tot discussie.’

(Wim – destijds ook bestuurslid – roept in herinnering dat bij flat Arendsdorp op een juniavond de nachtegaal de vergadelaars toezong. Aanwankelijk als onderdeel van een groter vogelkoor maar uiteindelijk als solist ... De vogel deed zijn naam eer aan, want de één stond inmiddels op de klok!)

Er moesten in die jaren nogal wat verenigingsbrandjes worden geblust. Er waren oplopende spanningen in het vogelasiel. Louky en plaatsvervangend voorzitter Hans Offerman wisten de geschillen – voorlopig – bij te leggen. Louky slaagde er ook in met haar bemiddelingsgaven de scherpe kantjes weg te poetsen in de hoogopgelopen ruzie tussen de twee dienambulances Louwrier en De Wijs. Voor haar wijze van besturen kreeg ze veel lof. Met teleurstelling nam de ledenvergadering dan ook kennis van haar besluit om zich in 1991 niet meer kandidaat te stellen voor een nieuwe termijn. ‘Het was niet meer te combineren met mijn drukke baan in de verzorgingsflat waar in die jaren de persoonlijke zorg voor mijn hoogbejaarde vader nog bijkwam’.

Na haar pensioen heeft Louky vrijwilligerswerk opgepakt voor de Duinzichtkerk aan de Hogenhoucklaan, de plek waar destijds ook de algemene ledenvergaderingen van de HVB plaatsvonden. Zij was er onder meer jarenlang diaken.

Ondanks haar affiniteit met het verzorgingswezen is ze altijd op zichzelf blijven wonen. Haar dagelijks leven kent tegenwoordig een aantal vaste rituelen. Zo maakt ze als het even kan elke ochtend samen met haar buurvrouw een wandeling op het landgoed Oosterbeek, waar ze vlakbij woont. Daar rust ze regelmatig even uit op het verste punt van de tocht: een bankje langs het veld bij de vijver. Daar waar ze uitzicht heeft op de treurbeuk met de door

de HVB opgehangen torenvalkenkast die ook dit jaar weer bewoond was.

Heb je een favoriete vogel?

Daarop komt geen direct antwoord. 'Ik geniet van de natuur als geheel. De ijsvogel heeft natuurlijk wel iets bijzonders. In Oosterbeek zag ik er weleens een. Vorig jaar vloog er trouwens ook een paar keer eentje langs de sloot hier aan de andere kant van de straat'.

Wat zou je aanpakken als je nog eens één dag HVB-voorzitter zou zijn?

De huidige voorzitter spitst zijn oren en buigt belangstellend voorover. Maar ook nu volgt weer een bestuurlijk verstandige opmerking die haar in haar jaren als voorzitter al kenmerkte: 'Ik zou niet direct iets veranderen, maar me eerst heel goed laten informeren door mensen die écht verstand van vogels hebben en de gevaren die de vogels bedreigen'.

Het Litoraal - 19 september 2021

FREDERIK HOOGERHOUD

Droog elzenblad dwarrelt omlaag, gele blaadjes dansen omhoog, de sijsjes zijn klaar met hun bad. Echt herfst is het nog niet, want boven de prachtframboos en de nabloeierende reuzenbalsemien zoemt het nog van de insecten. Een groep van zes hoornaars jaagt onvoorspelbaar manoeuvrerend op de vele prooien. Dichterbij zet een bruine winterjuffer zich op een takje, herkenbaar aan het naald dunne lijf en de afstaande vleugels.

In mijn ooghoek nadert een geelbruin vogeltje met zwarte poten, onze territoriumhouder de tjiftjaf. Als jager-fotograaf denk ik aan het moment dat de juffer zijn intrede doet in de maag van de tjiftjaf. Gespitst op dat moment druk ik af.

Er kwam dus iets tussen ...

Dag(deel)excursies

Het informatietelefoonnummer voor algemene vragen aan de Commissie Excursies en Lezingen (CEL) is voor de komende periode 06-26300620. Informatie over de 'spelregels' rond excursies vindt u op www.haagsevogels.nl

Mededelingen Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

Begin oktober 2021 vond de CEL-vergadering plaats waar onderstaande excursies werden voorbereid. Op dat moment was er geen beperking meer op de groepsgrootte voor excursies. Maar de corona-regels kunnen mogelijk in de komende maanden weer worden aangescherpt. Wilt u daar a.u.b. rekening mee houden?

Een verzoek: wilt u het mobiele telefoonnummer van de gids alleen gebruiken 'in geval van nood' op de dag zelf?

Zaterdag 18 december 2021

Kastelen Endegeest en Poelgeest

*Ochtendexcursie met eigen vervoer***
(zie kader)*

Bospark Rhijngeest en kasteel Endegeest liggen midden in een woonwijk in Oegstgeest.

Endegeest is een fotogeniek kasteel, dat van alle kanten goed te bewonderen is. Vlak bij het kasteel ligt bospark Rhijngeest. Na de wandeling lopen we via het Leidse Hout naar het kasteel Poelgeest.

Na een koffiestop lopen we via de Heemtuin terug naar het station Leiden.

Leiding: Maarten Souverijn (06 2007 5333)

Tijdstip: 09:00 uur

Verzamelpunt: Achteruitgang station Leiden Centraal (dus NIET de stads-uitgang).

Fietsers kunnen gratis hun fiets parkeren in de fietsen stalling aan de achterzijde.

Maximum aantal deelnemers: 16

Opgave: deelnemers dienen zich vooraf op te geven bij het contactadres

Kosten: eigen treinvervoer en eigen consumptie(s) tijdens wandeling

Zaterdag 8 januari 2022

Lentevreugd (Wassenaar)

Ochtendexcursie met eigen vervoer (zie kader)*

Lentevreugd bij Wassenaar is een voormalig stuk bollengrond in de binnenduinrand dat is omgevormd in 100 ha prachtige natuur met een stromende beek, kwelgrasland, sloten en poelen.

Het is al weer een paar jaar geleden dat we dit gebied in de winter hebben bezocht. Sindsdien is dit gebied deel gaan uitmaken van het Natura 2000-gebied Het Hollands Duin en heeft er een herinrichting plaatsgevonden, waardoor een deel van het terrein beter toegankelijk is geworden. Andere delen kunnen nog steeds erg nat zijn, dus waterdichte schoenen of laarzen zijn raadzaam.

Leiding: Michèl Gieskens (06 2322 7541)

Tijdstip: 09:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats ingang Lentevreugd, Katwijkseweg 19, 2242 PB Wassenaar

Maximum aantal deelnemers: 16

Opgave: deelnemers dienen zich vooraf op te geven bij het contactadres

Kosten: geen

Let op: bij een aantal activiteiten wordt afgeweken van de gebruikelijke verzamel- en vertrektijd. U vindt de juiste tijden vermeld bij de typering van de excursies hieronder. We zijn bereikbaar via hvbexcursies@live.nl

Zaterdag 29 januari 2022

Landgoed Clingendael (Den Haag)

*Ochtendexcursie met eigen vervoer** (zie kader)*

Clingendael is een 'oud' park met een rijke vogelstand. Vooral bosvogels zijn er goed vertegenwoordigd. Denk daarbij aan de grote bonte specht, groene specht, boomkruiper en boomklever, verschillende mezensoorten en de merel en zanglijster. Wellicht treffen we ook onverwachte doortrekkers of watervogels aan. Landschappelijk is het park interessant door zijn landhuis, de structuur van de tuin en het park, de dijken, het sterrenbos, de Japanse tuin en de boerderij met slangenmuur en de boomgaard. Wanneer de tijd het toelaat bezoeken we ook het aangrenzende park Oosterbeek.

Leiding: Henk Wardenaar (06 4467 0470) & Renée Lankhorst

Tijdstip: 09:00 uur

Verzamelpunt: Hoofdingang Wassenaarseweg

Maximum aantal deelnemers: 16

Opgave: deelnemers dienen zich vooraf op te geven bij het contactadres

Kosten: geen

Zaterdag 27 februari 2022

Kwade Hoek (Goeree)

*Lange ochtendexcursie met eigen vervoer**/** (zie kader)*

De Kwade Hoek is een natuurgebied ten noordoosten van Goedereede. We gaan wandelen over onverharde paden en vlonders. Dit zou veel mooie vogels kunnen opleveren. Er is een groot strand en er zijn schorren en slikken. De zee heeft hier vrij spel, wat betekent dat het vochtig kan zijn.

Verzamelpunt: De parkeerplaats bij NS-station Mariahoeve zijde Appelgaarde (Voorburg), tenzij anders genoemd.

Opgave: Voor alle excursies dient u zich vooraf op te geven bij de contactpersoon van de CEL (tenzij anders genoemd). Deelname is naar volgorde van opgave.

Mocht u na opgave onverhoopt verhinderd zijn, dan vernemen wij dit graag uiterlijk 48 uur voor de excursie zodat de vrijgekomen ruimte kan worden ingevuld.

Vervoer: Voor dagexcursies met eigen vervoer aangeven of u zelf met uw auto kunt rijden en hoeveel deelnemers u kunt meenemen; of dat u met een deelnemer wilt meerijden. Kosten voor meerijden is € 0,08 per kilometer, af te rekenen met de chauffeur. Om het milieu te sparen, rijden wij met zo weinig mogelijk auto's.

Rekeningnummer: Voor excursies waaraan kosten zijn verbonden die moeten worden overgemaakt, dient u het aangegeven bedrag te storten op IBAN NL75 INGB 0002 7184 86 t.n.v. Haagse Vogelbescherming, afdeling excursies. Annuleringen schriftelijk of telefonisch meedelen.

Regels en reglement: Met het verschijnen van de nieuwe agenda, vervalt automatisch de vorige.

Deelname geschiedt op basis van het Reglement Deelname Excursies/Reizen (augustus 2011). Dit reglement kunt u opvragen.

Jongeren: Op alle excursies zijn ook jongeren welkom!

Zwaarte excursies:

- * lichte wandeling, geen conditie vereist
- ** flinke wandeling, enige conditie vereist
- *** lange wandeling of meerdere wandelingen, conditie vereist

****zware wandeling(en) in moeilijk/ruig terrein

Terugkomsttijden

ochtend: tussen 12.30 en 13.00 uur

lange ochtend: tussen 14.00 en 14.30 uur

dag: tussen 17.30 en 18.00 uur

Eten en drinken: Neem iets te eten en drinken mee voor onderweg, daar er niet altijd een uitspanning kan worden bezocht. N.B. verzoek in de auto's niet te eten en/of drinken.

Kleding: Aangeraden wordt waterdicht schoeisel en regenkleding mee te nemen. In de winter warme kleding en handschoenen. In de zomer ademende kleding in lagen met voldoende bedekking tegen felle zon en evt. insecten. Bij voorkeur niet te felle kleuren.

Soms staan zelfs de vlonders onder water. Draag dus stevige waterdichte wandelschoenen of laarzen.

Leiding: Marcel van Rooijen (06 2951 6778)

Tijdstip: 08:30 uur

Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Appelgaarde in Voorburg (NB carpoolen mits coronamaatregelen dat toestaan).

Maximum aantal deelnemers: 16

Opgave: deelnemers dienen zich vooraf op te geven bij het contactadres

Kosten: vervoer (bij carpoolen per persoon € 0,08 per km)

Zaterdag 12 maart 2022

Groene Jonker (Nieuwkoopse Plassen)

*Lange ochtendexcursie met eigen vervoer***
(zie kader)*

De Groene Jonker is een waterrijk gebied met een grote plas, ruisende rietkragen en natte graslanden. Elk jaargetijden zijn diverse vogelsoorten er in flinke aantallen te bewonderen. Bijvoorbeeld steltkluut, geoorde fuut, blauwborst, porseleinhoen en dwergmeeuw. Na de wandeling houden we een koffiepauze.

Leiding: Maarten Souverijn (06 2007 5333)

Tijdstip: 08:30 uur

Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Appelgaarde in Voorburg (NB carpoolen mits coronamaatregelen dat toestaan). We parkeren en starten bij Parkeerterrein 1, De roerdomp, Hogedijk 2-10, 2435NC Zevenhoven.

Maximum aantal deelnemers: 16

Opgave: deelnemers dienen zich vooraf op te geven bij het contactadres

Kosten: vervoer (bij carpoolen per persoon € 0,08 per km)

Uitnodiging

Nieuwjaarsreceptie

**zondag 9 januari 2022
in 'De Stal'**

De traditionele Nieuwjaarsreceptie van de Haagse Vogelbescherming vindt plaats op *zondagmiddag 9 januari a.s.* HVB-leden en vrijwilligers van onze vogelopvang de Wulp zijn van harte welkom van 15.30 tot 17.00 uur in

'De Stal'

Zijdeweg 60

2245 BZ Wassenaar

U vindt 'De Stal' achter restaurant 'De Landbouw'.

Natuurlijk staan we stil bij de gebeurtenissen in 2020 en 2021 en blikken we vooruit op het jaar 2022. Maar we houden het licht, het is bovenal plezierig om elkaar in informele sfeer weer te spreken. We willen rond 17.00 uur afronden.

Het bestuur hoopt vele leden en vrijwilligers te mogen ontmoeten, uiteraard onder het regime van de dan geldende coronaregels. Raadpleeg in geval van twijfel onze site www.haagsevogels.nl voor de meest actuele informatie.

Tot zondag 9 januari!

Hans Elders, *voorzitter*

Onze vogelrustgebieden

FOEKE ZEILSTRA

Een erg leuke manier om kennis te maken met de Haagse Vogelbescherming is om als vrijwilliger in het najaar en de winter te helpen bij het onderhoud in een van onze vogelrustgebieden.

Tijdens een ‘vogelwachterswerkdag’ ben je in de natuur bezig met snoeiwerkzaamheden, het verwijderen van omgewaaide bomen, nestkasten schoonmaken, snoei-hout verwerken in houtrillen enz. Onder-tussen steek je heel wat op over onze vogelwereld. Doel van het werk is om het reser-vaat vogelvriendelijk te maken voordat het nieuwe broedseizoen aanbreekt. Vanaf maart is het gebied alleen nog toegankelijk voor de vogels. Hekken weren ongewenst bezoek van honden, katten en mensen.

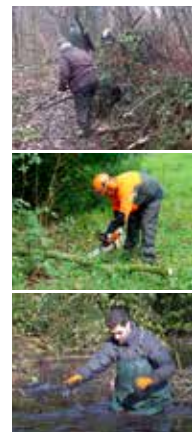
De HVB is verantwoordelijk voor 11 vogelrustgebieden

De Haagse Vogelbescherming beheert 11 vogelrustgebieden. Ze liggen verborgen achter hekken in de groengebieden van Den

Haag en omstreken. In het schema hieronder vindt u de verschillende locaties. Waar de stad vaak te luidruchtig en te druk is voor vogels, zijn onze vogelrustgebieden oases van rust en veiligheid. Ze kunnen met recht vogelkraamkamers voor onze regio worden genoemd. De gebieden zijn speciaal ingericht en beplant om zoveel mogelijk vogelsoorten broedgelegenheid en voedsel te bieden. In het broedseizoen worden de vogels nauwgezet geteld door de vogelwachter die in die periode als enige het rustgebied in mag.

De volgende gebieden worden door de HVB beheerd. Met de gemeente Den Haag bestaan goede afspraken over het onderhoud die zijn vastgelegd in beheers-plannen.

Naam vogelrustgebied	Locatie	Omvang	HVB-beheer sinds
Gravin van Bylandt	Landgoed Clingendael	0,8 ha	1973
Henk van Dongen	Landgoed Oosterbeek	0,7 ha	1971
Eendenkooi	Zuiderpark	2,0 ha	1968
André van der Laantuin	Wijndaelerweg	0,75 ha	1975
Het Litoraal	Landgoed Reigersbergen	0,31 ha	2016
Marlot	Landgoed Marlot	0,3 ha	1960
Eilandjes Meer en Bos	Landgoed Meer en Bos	1,5 ha	1949/1973
Ockenburgh	Landgoed Ockenburgh	3,5 ha	1963
Overvoorde	Rijswijk	0,5 ha	1971
Dr. Abraham Schierbeektuin	Laan van Poot	0,75 ha	1927
Vredenoord	Rijswijk	2,4 ha	1971

Actief worden?

Het werk in de vogelrustgebieden is een leuke manier om je samen met anderen actief in te zetten voor de Haagse vogels. Als je zin hebt om op deze manier kennis te maken met het werk van de Haagse Vogelbescherming stuur dan een mailtje naar info@haagsevogels.nl ter attentie van Boudewijn Schreiner die het HVB-veldwerk coördineert.

Vogels van de Nederlandse Rode Lijst

TOM LOORIJ

Deel 43: de wielewaal

We kennen deze vogel allemaal. Het mannetje is met zijn geelzwarte pakje onmiskenbaar. Maar of we hem allemaal ook werkelijk hebben gezien? Tien tegen één dat de meesten hem alleen maar hebben

gehoord. Zijn 'duudillio' kun je niet verwarren met de zang van een andere vogelsoort. En met oefenen kun je hem ook best goed imiteren en als je dat laat horen, reageert hij er vaak nog op ook! En vrouwlief zien, is nog een graadje moeilijker. Zij gaat in haar groenig gestreepte pakje helemaal op in het bronsgroen eikenhout. Wel laat ze bij opwinding een merkwaaardig gekrijs horen dat eigenlijk helemaal niet past bij de zang van haar man. En wat niet meewerkt bij 'zichtwaarnemingen' is dat hij pas in begin mei uit Afrika terugkeert, wanneer het merendeel van de bomen al lang in blad zit. Zelf heb ik de wielewaal alleen in het buitenland gezien rond de Neusiedler See. De vogel bidt namelijk, net als een kleine torenvalk, op ca. 1,5 meter boven het maaiveld en dan kun je hem prachtig bewonderen; net een grote geelzwarte vlinder die heel snel met zijn vleugels fladdert.

Wielewalen inventariseren

Je zou denken dat het met die opvallende en onmiskenbare zang een peulenschil is om het aantal territoria te bepalen. Nou, vergeet het maar. Wielewalen hebben namelijk een minder bekende eigenschap: vrouwtjes zingen ook, maar zachter en korter. En dan heb je ook zgn. 'helpers': dat zijn jonge niet broedrijpe mannetjes die zich ophouden in het territorium van een ander paar en helpen de jongen grootbrengen. En ook die zingen dat het een

lieve lust is, zelfs als er al eieren zijn gelegd. En dan hebben mannetjes om het zangfeest compleet te maken, soms een enorm gebied met zangposten die wel 700 meter van de nestplaats kunnen afluigen. Dus raden maar hoeveel territoria er exact zijn.

Achteruitgang is overduidelijk

In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw was in Nederland de stand van de wielewaal op zijn hoogtepunt. Vanaf de jaren zeventig begon de afname. Voor de periode 1979 - 1985 werd het aantal broedparen op 7.000 tot 10.000 geschat. In de jaren 1998 - 2000 waren er nog maar 4.000 tot 5.000 van over. De nieuwste Sovon-atlas uit 2016 geeft voor 2013 - 2015 nog maar 1.700 - 2.900 op. Ook het aantal bezette atlasblokken is enorm verminderd. Was het in 1973 - 1977 nog 63%, in 2013 - 2015 was dat teruggelopen tot slechts 28%. Door die achteruitgang verscheen de wielewaal voor het eerst op de rode lijst van 2004 in de categorie 'kwetsbaar', een status die hij behield op de rode lijst van 2016. Als je de verspreidingskaartjes bekijkt, zie je in 1973 - 1977 aaneengesloten gebieden van Groningen tot Maastricht en van Breda tot Enschede waar de vogel voorkwam. In 2013 - 2015 zie je alleen nog concentraties in oostelijk Noord-Brabant en noord Limburg, in de Achterhoek en in zuidwest en midden Drenthe. Een korte opleving was er in Flevoland waar de soort profiteerde van de aangeplante populiebossen. Deze hebben echter inmiddels de kapfase bereikt en dus neemt de soort ook daar in aantal af. West Nederland, Friesland en noord Groningen zijn inmiddels zo goed als leeg. Alleen op enkele plaatsen in de provincies huizen nog wielewalen. In onze omgeving concentreert zich zijn aanwezigheid in het duingebied;

vooral in Wassenaar kun je hem nog tegen komen. Maar in de jaren zestig van de vorige eeuw moet hij ook in bijv. Clingendael en het Haagse bos hebben gebroed. De Vogelwerkgroep Meijndel vermeldt maximale aantallen in de jaren 90 toen er in enkele jaren meer dan 10 paar werden geteld. Tegenwoordig zijn er jaarlijks nog maar een tot drie territoria.

Oorzaken van de afname

De wiewaal is een soort die van vochtige hoogopgaande bossen houdt. Eiken- en berkenbossen, waar de soort vroeger voorkwam, zijn verdroogd en daarmee verdwenen de wiewalen. De verslechtering van het broedgebied heeft waarschijnlijk ook gevolgen voor de afname van beschikbaar voedsel, zoals rupsen. Opvallend is dat ook in gebieden waar op het oog niet veel is veranderd, de stand afneemt. Dat zou erop kunnen wijzen dat de reden voor de afname deels in het buitenland moet worden gezocht. Wat gebeurt er tijdens de trek en in de overwinteringsgebieden? We weten dat in veel Middellandse Zeelanden de vogel een graag geziene soort is om op te schieten. Alleen al op Malta worden er zo'n 4.000 tot 7.000 uit de lucht geknald. En in Afrika vindt in gebieden waar de soort overwintert grootschalige kap van bossen plaats. Ook schijnen ze daar ten prooi te vallen aan vergiftiging door bestrijdingsmiddelen. En wellicht zijn er ook klimaat-gerelateerde problemen. Eigenlijk weten we nog te weinig af van de ecologie van de wiewaal om hem effectief te kunnen beschermen. In ons land zou de grootschalige aanplant van ooibossen langs de grote rivieren in ieder geval gunstig kunnen uitpakken. Het is een voor de soort geschikt broedbiotoop.

De wiewaal op postzegels

De wiewaal is een uiterst geliefde soort

bij de ontwerpers van postzegels. Dat komt vooral door de opvallende kleuren van het mannetje; een prachtige geelzwarte vogel is immers veel mooier dan een saai gekleurde fitis. Op bijna alle zegels staat dus het mannetje afgebeeld – zie de zegel van Luxemburg – maar op enkele zegels zie je hem samen met het vrouwtje. Op een zegel uit Syrië is zelfs alleen het vrouwtje afgebeeld! Hij is anno 2021 bekend van 70 zegels uit 53 landen, vrijwel allemaal uit landen waar hij voorkomt – Europa en west Afrika – of overwintert: Afrika. Er is één opvallende uitzondering: hij staat ook op een zegel van Caribisch Nederland van het eiland Saba! De drie eilanden hebben namelijk in 2021 elk een vel van 24 zegels uitgegeven met tekeningen uit 'De Nederlandsche Vogelen' van Nozeman en Sepp. Het boek is uitgegeven tussen 1770 en 1829 en daarmee het oudste Nederlandse vogelboek. En de tekening van Sepp is ongelooflijk natuurgetrouw. Het is een van de zegels waarop zowel man als vrouw staat afgebeeld met hun nest opgehangen in de vork van een tak. En zelfs de kleur en vorm – iets langwerpiger – van de eieren is heel nauwkeurig weergegeven, zoals op de afbeelding goed is te zien.

Gorzen

FLORIS DE BOER

Het leuke van het naar vogels kijken – ik bedoel als liefhebberij – is dat je er soms moeite voor moet doen. Dat maakt het spannend en verrassend. Je gaat naar de polder, je verwacht steltlopers en ganzen te zien, en plotseling – onderweg daarheen – klapwiekt de groene specht door je blikveld. Het kan ook anders. Ik bedoel: je verwacht bepaalde vogels, maar je ziet ze niet ... En als er dan ook nog geen spectaculaire soort is die de dag weer goed maakt ...

Dat overkomt mij soms als ik in voorjaar of zomer natuurgebieden bezoek die rijk zijn aan water met daarlangs brede rietkragen. Wat verwacht je? Waar hoop je op? Rietzangers, kleine karekieten, baardmannetjes, blauwborstjes, een snor misschien, een bruine kiekendief om de rust te verstoren. Maar dat kan aardig tegenvallen. Het kan mooi weer zijn, maar tegelijkertijd heel hard waaien. Dan kruipt dat leuke zangertje echt niet langs die hoge stengel naar de top, waar hij zo goed zichtbaar zou zijn. Soms is het ook te koud. Wat ook kan is, dat je het verkeerde moment van de dag hebt gekozen, want de beste kansen op aardige waarnemingen zijn tijdens het opkomen en ondergaan van de zon. Tussen het middaguur en pakweg tot een uurtje of drie houden veel soorten zich vaak koest. Gelukkig duikt er haast altijd wel een troostsoort op uit het struweel. Dat is de rietgors. *Een mus met een zwarte kop* zeg ik altijd als ik voorop moet lopen tijdens ex-

cursies. Dat is geen correcte omschrijving van het vogeltje, maar voor de meeste mensen wel duidelijk. Hij laat zich ook gewoon horen en zien. Als alle andere zangertjes zich schuilhouden, zoekt de rietgors toch die hoge stengel op, of dat verdwaalde moeraswilgje, om open en bloot zijn raspende liedje te laten horen. Het stelt muzikaal niet heel veel voor, maar ik ben er toch altijd weer blij mee. Schuw is hij eigenlijk ook niet, waarmee ik niet wil suggereren dat hij uit je hand komt eten ...

Een mus met een zwarte kop (en bef trouwens) meldde ik al. Als je dat letterlijk neemt is het onzin, want gorzen zijn geen mussen. Ze lijken er wel op. Veel soorten gorzen lijken ook op bepaalde soorten vinken. Taxonomisch – dus volgens de officiële biologische indelingscriteria – behoren mussen, gorzen en vinken tot verschillende families. Het zijn allemaal zaadeters met vaak nogal dikke snavels, hoewel

rietgors

grauwe gors

geelgors

sneeuwgorst

ik dat bij de rietgors eigenlijk nogal vind meevallen.

De meest gorsachtige gors – in mijn beleving tenminste – is de grauwe gors. Ooit was die rijkelijk aanwezig in Nederland, ook in de buurt van Den Haag, maar sinds we het platteland hebben gesteriliseerd is dat verleden tijd. Echt jammer, want de grauwe gors kan net als de rietgors lekker vet en uitgelaten – *unverfrozen* in het Duits – zijn lied laten horen. Zijn kop gaat dan naar achteren en zijn typische gorzen-snavel (gekarteld) trekt hij wijd open. Wat er dan uit komt klinkt volgens velen als een rammelende sleutelbos. Ik geef het door voor wat het waard is. Fraai is het niet, maar ik mag het graag horen.

Wat we in Nederland, vooral in oost Nederland, gelukkig nog wel in redelijke aantallen hebben is de geelgors. Hij wordt omschreven als vrij algemene broedvogel van de hogere zandgronden. Van alle gorzen is de geelgors misschien nog wel het meest fotogeniek. Want het geel op zijn kop en voorkant contrasteert erg mooi met de roodbruine borstband, de bruine rug en de kastanjebruine stuit. Het is meer een zwerf- dan een trekvogel. Dus met wat geluk zijn ze het hele jaar wel te zien. En ook de geelgors manifesteert zich! Zijn zang bestaat uit de eerste strofen van de Vijfde Symfonie van Beethoven. Niet origineel? Nou, geelgorzen bestonden anders al tienduizenden jaren voordat Beethoven geboren werd.

De gorzenfamilie heeft nog veel meer soorten in de aanbieding dan deze drie. Maar die broeden hier niet. Vooral tijdens de najaarstrek worden ze hier gesignaleerd. Soms! Want het blijft een buitenkansje. Ik noem de dwerggors, de ortolaan, de

sneeuwgorzen en de ijsgorzen. Voor alle andere soorten moet je sowieso naar het buitenland.

Eind oktober, begin november van dit jaar bivakkeerde een sneeuwgorzen in de Nieuwe Driemanspolder bij Leidschendam. Zeldzaam tam. Volstrekt uit de koers geslagen, want in Nederland zie je hem eigenlijk alleen in de buurt van zout water. Een aandoenlijk beestje. Ik had hem graag getroost als dat had gekund. Hopelijk was er een rietgors in de buurt.

Welkom voor een bezoek aan de Eendenkooi Zuiderpark!

Als sinds 1968 beheert de Haagse Vogelbescherming de eeuwenoude Eendenkooi Zuiderpark. Het is een van onze 11 vogelrustgebieden. Al weer heel wat jaren is Ruud van der Waard er de beheerder. Net als in alle vogelrustgebieden is een bezoek in het voorjaar en de zomer niet mogelijk, maar buiten het broedseizoen bent u van harte welkom.

Rondleidingen in februari en september

Voor 2022 zijn er rondleidingen gepland op zondag 6 februari en op zondag 13 februari. Na de zomervakantie op zondag 4 en zondag 11 september. Ruud leidt u rond en vertelt over de geschiedenis en de werking van een eendenkooi. En hij staat natuurlijk stil bij de in dit bijzondere vogelrustgebied voorkomende vogels.

De rondleidingen zijn gratis, beginnen om 10.00 uur en duren tot ca. 11.45 uur. Wel even tevoren laten weten dat u komt via 06 474 601 59. De meest kansrijke tijd om Ruud telefonisch te bereiken is tussen 19.00 en 21.00 uur.

Keuzestress

WIM KOOIJ

In de trektijd duizelt het van de (vastgelegde) waarnemingen. Niet alleen in soorten, maar zeker ook wat betreft aantallen. Bij navorsing levert dat geestdrift op, soms kijk je ook met ronde ogen van verbazing naar je scherm. Het geeft bovendien keuzestress: wat deel ik met jullie en wat laat ik lopen want er is teveel om op te noemen. U zult het echter met mijn selectie moeten doen ...

Meeuwenspotters zagen begin september tussen de zilverbreeuwen een exemplaar met gele poten. Al snel duidelijk was dat het hier een *geelpootmeeuw* (voorheen geelpootzilverbreeuw) betrof. Het is de variant die in Zuid-Europa langs de kust als standaard 'zeemeeuw' wordt beschouwd. Ze worden in onze omgeving steeds vaker gezien, ook broedend. In 2011 voor het eerst en eerder – vanaf 1985 – wel als de helft van mengparen met zilverbreeuwen.

Geelpootmeeuw

Een meeuwensoort die zich al evenzeer onderscheidt door de poten is de *drieteenmeeuw*. Ze nestelen sinds 2000 op olieplatforms op het Nederlands Continentaal Plat. Aan land komen ze zelden, eind augustus en begin september zwom en vloog niettemin een juveniel enige tijd rond in de binnenhavens. En dan is er nog de *zwartkopmeeuw*. Nauwelijks 40 jaar geleden

Zwartkopmeeuw

een uiterst zeldzame soort in het hele land, maar de laatste jaren broeden er meer dan 4000 paar op Goeree Overflakkee en in Zeeland, met name in Zeeuws-Vlaanderen. In onze regio laten ze zich nog steeds zelden zien, maar toch waren er ten minste drie waarnemingen ook rond de binnenhaven en telkens ging het om een onvolwassen exemplaar. Blijven we nog even bij de meeuwen dan is ook de *dwergmeeuw* die overvloedig bij de Vulkaan op 29 september vermeldenswaard. Het is een soort die in de vlucht alleen te determineren valt door zeer ervaren vogelaars met een meer dan degelijke verrekijker. De onderscheidende zwarte vlek op het lichaam bij de achterkant van de vleugel springt nu niet direct in het oog.

De vroege herfst is ook het jagersseizoen, niet te verwarren met het jachtseizoen ... Op 26 september kwam er vanuit

de Ruygenhoek de melding van een richting noordoost vliegende *kleine jager*. Op dezelfde dag en op dezelfde plek werd één adult *grote jager* overvliegend in zuidwestelijke richting gemeld. De *kleine jager* werd trouwens in de dagen ervoor ook al in de Ruygenhoek foeragerend gezien. Beide soorten laten zich juist in dit jaargetijde nog weleens in onze contreien zien bij stevige westen- en noordwestenwind. Het geschatte maximumaantal doortrekkers beweegt zich jaarlijks tussen de 2.000 en 10.000. Waar vroeger vooral *kleine jagers* werden waargenomen, lijkt nu de *grote jager* in opmars. Het zijn echte kustvogels en ze worden vrijwel alleen gezien op zee. Op dezelfde dag werden ook in de duinen zowel overvliegende *lepelaars* (60), *grote zilverreigers* als *purperreigers* gemeld.

Lepelaar

Bijzonder op dezelfde plek zijn meerdere meldingen van langstreckende *morinelplevieren* en ook van de – hoe tegenstrijdig het ook moge klinken – in het duin tegenwoordig nog maar zelden waargenomen *duimpieper*.

Gedurende de gehele maand september kwamen er meldingen van uit het hoge noorden terugkerende *tapuiten* die zich tegoed deden aan de voedselvoorraad die

Tapuit

onze duinen biedt. Als broedvogel is deze soort hier nagenoeg verdwenen, maar doortrekkers blijken ons duingebied nog steeds op waarde te schatten. Vooral in de eerste helft van de maand werden ook op doortrek neergestreken *paapjes* opgemerkt. Ook voor het *paapje* geldt dat verruiging in de afgelopen decennia het duin minder geschikt heeft gemaakt als broedgebied. Ondanks alle recente ingrepen van Dunea en Staatsbosbeheer die gericht waren op het herstellen van ‘blanke’ duinen als ook de inzet van grote grazers, is er een hardnekkige voorkeur voor broedgebieden elders. Tussen de vele begin september doortrekkende *grasmussen* en *zwartkoppen* ontdekte Vincent van der Spek een *sperwergrasmus*. Hij karakteriseert de onregelmatige gast uit Oost-Europa als ‘een lastig beest waarbij grootte en stevige snavel met vleeskleurige basis opvielen en enkele lichte toppen aan de vrij donkere staart te zien waren.’

Niet veel vuurwerk vanuit Starrevaart deze keer. In de nazomer vooral grote aantallen slobbeenden. Op 28 augustus werden er 550 geteld. Een dag later 29 *grote zilverreigers*, op 13 september 13 *lepelaars* en enkele malen werd de *visarend* gemeld. Op zondag 26

Zeekoet

september werd massaal melding gemaakt van twee zeekoeten die al enige dagen in de binnenhaven zwommen. In de daarop aansluitende weken werd tenminste één van de twee nog vaak gezien. Het was ook de dag waarop meer dan 500 langstreckende grote sterns werden genoteerd door waarnemers vanaf de Vulkaan en ook maar liefst 225 overvliegende lepelaars! Dat zal later in het najaar nog gekker worden. Zondag 26 september was sowieso een bijzondere trekdag. Er is die dag melding gemaakt van 65 kruisbekken. Ook de lijstertrek kwam op gang, met alleen al meer dan 300 zanglijsters. Een week later was dat al het dubbele! De eerste koperwieken blijken dan ook weer in het land te zijn. Klap op de vuurpijl was die dag de waarneming van een velduil.

Boomleeuwerik

En toen werd het oktober, de periode dat de trek, zeker in termen van numerieke aantallen helemaal op stoom komt. Nu wordt mijn selectievermogen nog meer op de proef gesteld. Vandaar nu een aantal meldingen in vogelvlucht. Op 2 oktober meer dan 250 overvliegende lepelaars bij uitkijktoren Zwarte Pad. Op de Vulkaan vlogen er die dag 612 (!) lepelaars over, veel leeuweriken, waaronder 86 boomleeuweriken en tussen 7.30 en 14.00 uur werden maar liefst 11.254 graspiepers gezien. We blijven op de Vulkaan en komen dan op 4 oktober op een grote pieper en een Europese kanarie en een dag later op 50 grote gele kwikstaarten. Ook op 5 oktober waren de lepelaars in 'trekvorm': door de branding langs Meijndel vlogen er 141 naar zuid in mooie compacte groepjes laag over het water.

Op 8 oktober is de zeldzame bruine bos-

Grote gele kwikstaart

zanger ter plekke. Deze broedt in moerasige taiga in het hoge noorden en heeft doorgaans een heel andere trekroute want de soort overwintert in Noord-India en Zuidoost-Azië. Diezelfde dag ook 47 grote sterns en 52 boeren- en 17 huiszwaluwen. Weer een dag later: reuzensterne, dwergmeeuw en zwartkopmeeuw, 23 roodkeelduikers, 178 veldleeuweriken, 'slechts' 671 graspiepers en

ook een *waterpieper*. Ook 24 *kruisbekken* en honderden ganzen, vooral *grauwe* en *kol-ganzen* maar ook *brand-* en *rotgans*.

Het is ook gorzentijd: van de 'gewone' *riet-gors* komen er op 8 oktober ten minste 23 langs, die dag ook *ijsgors* en *geelgors*, op 10 oktober *sneeuwgorz* en vanaf die datum ook meerdere meldingen van overvliegende *dwerggorzen*.

Op 13 en 15 oktober wordt de *Siberische*

Sneeuwgorz

boompieper waargenomen, hiervoor geldt hetzelfde verhaal als de zojuist genoemde *bruine boszanger*, al is het nauwelijks van de gewone *boompieper* te onderscheiden vogeltje (groenere rug, net iets andere witte en zwarte lijntjes) waarschijnlijk vaker in ons land dan vastgelegde noteringen doen vermoeden. Op 16 oktober doen vooral trekkende vinkachtigen het erg goed: 2000 *kepen*, 5142 *sijzen* en ongeveer 100 *kruisbekken*. In Meijndel die dag 40 van de laatstgenoemde soort en enkele verblijvend in de Ganzenhoek. Ook de trek van het *bokje*, die geheimzinnige snip uit de taigagordel, kwam weer op gang. Op 17 oktober werden er zeven geteld in Meijndel en hetzelfde aantal in de Duivenvoordse- en Veenzijdse polder. En 18 oktober was – met een aantrekkende zuidenwind – weer spectaculair

Sijs

voor enkele soorten. Bij de Vulkaan werden maar liefst 1955 *pimpelmezen* geturfd, meestal trekkend van struik naar struik. Ook het aantal van 2561 *sijjes* is niet mis. Tenslotte de *bladkoning*, die lijkt wat minder vaak een tussenstop bij ons te hebben gemaakt dan in voorgaande jaren. Ik kwam tegen: waarnemingen op 8 oktober in het Westduinpark en de Vogelwijk, 10 oktober in Lentevreugd, op 10 en 13 oktober in het Hubertuspark en in Meer en Bos en op 15 oktober bij de Koekamp, tegenover het Centraal Station.

Bokje

Hongerige pubers krijgen tweede kans in vogelopvang De Wulp

SHARON LEXMOND

Het broedseizoen van 2021 is weer afgelopen. Vele jonge vogels zijn bij ons groot geworden en in goede gezondheid ook weer vrijgelaten. Misschien kunt u zich nog herinneren dat we in de vorige Wulp schreven over twee Europese kanaries die via Spanje bij ons terecht waren gekomen. Niet veel later kwamen er ook nog twee kneuen binnen: verstekelingen die waren meegereisd met een houttransport uit Wit-Rusland! Ook deze vogeltjes zijn goed groot geworden. Beide soorten komen gelukkig gewoon in Nederland voor dus hoefden we niet heel ver te rijden om ze – eenmaal beter – op een geschikte plek los te laten.

De periode tussen het broedseizoen en de winter wordt altijd gekenmerkt door de vele trek- en zeevogels die bij ons worden binnengebracht. Ook worden vele hongerige vogelpubers die niet genoeg eten konden vinden, aangeboden. Via ons krijgen ze een tweede kans.

Meestal is de herfst een wat rustiger periode voor de vogelopvang, maar nu zitten we al vroeg volop in het werk vanwege tientallen zeekoeten die vermagerd en verzwakt zijn aangespoeld. Twee jaar geleden gebeurde dit ook al. Toen spoelden naar schatting zo'n 20.000 zeekoeten en alken dood – of op sterven na dood – aan op onze kusten. Een 'wreck' noemt men dat. Deze ziekte- en sterftegolf begon ergens eind augustus rondom de kusten van Schotland. Wij merkten in de opvang toen nog niets, maar de tweede golf binnen de wreck krijgen wij wél volop mee! Vooral jonge zeekoeten en mannetjes lijken getroffen te zijn. Jonge zeekoeten die hun nesten verlaten, worden in de periode erna begeleid door de vaders terwijl de moeders nog even rond de broedplaats blijven hangen. Komt het door een algenbloei waardoor vissen vol zaten met toxines waardoor de koeten ziek werden? Is klimaatverandering de oorzaak? Wetenschappers zijn volop aan het gissen en autopsies wijzen

tot nu toe alleen uit dat de vogels verhongerd zijn. Vreemd, want er lijkt wél voldoende vis te zijn. Het enige wat wij kunnen doen is de dieren waar nog enig leven in zit, er zo goed mogelijk bovenop proberen te helpen. Voor acht zeekoeten lijkt onze hulp niet te laat te zijn gekomen. Zij verblijven momenteel in onze zwembaden óf wachten op een wasbeurt. Ook al maakt dit getal op een totale populatie natuurlijk niets uit, deze individuen zijn het redden waard en zullen hopelijk weer voor veel nakomelingen zorgen. Met een levensverwachting van gemiddeld 40 jaar zou dat zomaar kunnen!

Verder hebben wij via onze collega's van andere vogelopvangen ook nog een jan-van-gent en een grote jager binnengekregen. Zij moesten van ver komen, maar wij zijn hoopvol over hun volledige herstel!

Maaien in de Hoekpolder

De gemeente Rijswijk heeft gereageerd op ons protest tegen het in het broedseizoen verrichten van maaiwerkzaamheden in de Hoekpolder. In de brief wordt een toelichting gegeven op de ook door de gemeente zeer betreunde gang van zaken. Verder worden maatregelen geschetst – aangescherpte instructies aan aannemers, de manier waarop de controle wordt ingericht – die zijn genomen om herhaling te voorkomen. De HVB en de *medeondertekenaars* van onze protestbrief zullen de gang van zaken de komende zomer nauwlettend volgen.

HVB-ijsvogelproject

Na onze oproep en het toezenden van inventarisatieformulieren kwam een groot aantal suggesties voor kansrijke broedlocaties voor de ijsvogel binnen. Het aantal is niet mis en is mooi gespreid over Den Haag en de randgemeenten. Alle inzenders hartelijk dank. We zijn nu druk bezig om uit de vele reacties een eerste selectie te maken. In het jargon ‘van longlist naar shortlist’. Op de shortlist staan locaties die we om een mix van redenen als eerste gaan oppakken. We hopen al komende winter aan de slag te kunnen, maar daarbij geldt het voorbehoud van het vinden van sponsors. We houden u op de hoogte.

Open Dag vogelopvang De Wulp op zondag 2 januari a.s.

Vanwege de COVID-19 perikelen hebben we al langere tijd de Open Dagen van onze vogelopvang moeten afgelasten. Op weg naar ‘normaal’ hebben we weer een Open Dag durven plannen op zondag 2 januari 2022. Het is een geweldig begin van het nieuwe jaar en een goede manier om ook kinderen kennis te laten maken met onze professionele vogelopvang. U weet dat er ruim 10.000 vogels per jaar worden opgevangen waarvan ca. 60% na behandeling weer kan worden vrijgelaten in de natuur.

Houd u de berichten over de Open Dag in de gaten via www.haagsevogels.nl

Commissie Groen

HVB-leden Wim Kooij en Foeke Zeilstra zijn lid van de commissie Groen van de wijkvereniging Benoordenhout. Boudewijn Schreiner is adviseur. Samen volgen ze de ontwikkelingen in de wijk en in het bijzonder in Arendsorp-Oostduin, op de voet. Niet alleen is er vorig jaar samen met de gemeente een nieuw onderhouds- en beheersplan opgesteld, maar sinds een paar maanden is de cie. intensief in gesprek met de stichting Oostduin. Deze stichting maakte plannen voor ‘de Tuin van Oostduin’ die nogal wat ingrepen met zich mee brengen. De invalshoek van de cie. Groen is het belang van de vogels, hun biotoop en het beperken van de recreatiedruk.

Het (bijgestelde) plan vindt u op <https://www.landgoedoostruin.nl/een-nieuwe-pearl/>

Verenigingswinkel

Voor informatie, publiciteit en verkoop

**De winkel is geopend
tijdens de open dagen van
vogelopvang De Wulp**

Diverse vogelkijkgidsjes v.a.	9,95
DVD met 5 Haagse natuurdocumentaires	
<i>Ooievaars Natuurlijk</i>	10,00
Serviesgoed met vogelafbeeldingen v.a.	4,50
Raamstickers (3st. A4) wit en zwart	3,00
Vogelherkenning- en zoekplaten	0,50
Vogelkaarten v.a.	1,00
Vogelpennen, vogeltassen	3,50
Vogelparaplu	7,50
Diverse wintervoerartikelen v.a.	2,50
<i>Finstick</i> , (verrekijkerstatiefje)	12,00
Duurzame nestkasten in 14 modellen.	
Foto's en prijslijst op de website www.haagsevogels.nl	
Bestellen via info@haagsevogels.nl	
Plaatjes voor mezenestkasten	2,00

Vogelopvang De Wulp

Heliotrooplaan 15
2555 MA Den Haag
Telefoon: 070 - 323 15 68

IBAN: NL83 INGB 0005 0926 75
t.n.v. Vogelasiel De Wulp

E-mail: info@vogelopvangdewulp.nl
Website: www.vogelopvangdewulp.nl
facebook.com/vogelopvangdewulp/
instagram.com/dewulp

Contact

Bestuur

Hans Elders	voorzitter
Jeroen Melcherts	secretaris
Rob de Jong	penningmeester
Rogier Mos	lid
Frits IJzendoorn	lid
John Woudstra	lid

Correspondentieadres bestuur

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
E-mail: info@haagsevogels.nl

Algemeen bankrekeningnummer

IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85

Functionaris privacybescherming

Jeroen Melcherts

Contributie

De contributie bedraagt minimaal € 15,00 per jaar voor volwassenen; jeugdleden tot 18 jaar gratis; lidmaatschap voor het leven: € 250,00 minimaal. Betaling op IBAN NL49 INGB 0000 275200 t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Ledenadministratie

Voor aanmelden van nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:

Rob de Jong
tel. 070 - 352 2940
e-mail: hvbledenadm@gmail.com

CEL

Contactpersoon: Muriel Kommer
Voor informatie: tel. 06 - 26 30 06 20
E-mail: hvbexcursies@live.nl

Commissie Veldwerk

Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 06 19 77 88 93

Algemene informatie

E-mail: info@haagsevogels.nl
Website: www.haagsevogels.nl
<https://www.facebook.com/HaagseVogels/>
Vogelopvang De Wulp, tel. 070 - 323 15 68

Alarmnummers Milieuzaken

Voor spoedeisende zaken als kappen en snoeiwerkzaamheden in de broedtijd

- Den Haag noord:
Adri Remeeus, tel: 06 - 53 42 56 02
- Den Haag zuidwest:
Ruud van der Waard, tel: 06 - 47 46 01 59
- Leidschendam-Voorburg:
Martin van de Reep, tel: 06 - 54 75 89 50

R!NG FOTOFOCUS.nl

DE VERREKIJKERSPECIALIST VAN DEN HAAG

SWAROVSKI
OPTIK

Swarovski ATX | STX | BTX

"De beste modulaire telescoop ooit!"

Alles op voorraad en demonstratie-klaar!

opticon

Thomsonlaan 96 | 2565 JE | Den Haag | 070-3638398 | denhaag@ringfotofocus.nl